

Narrativa i decepció

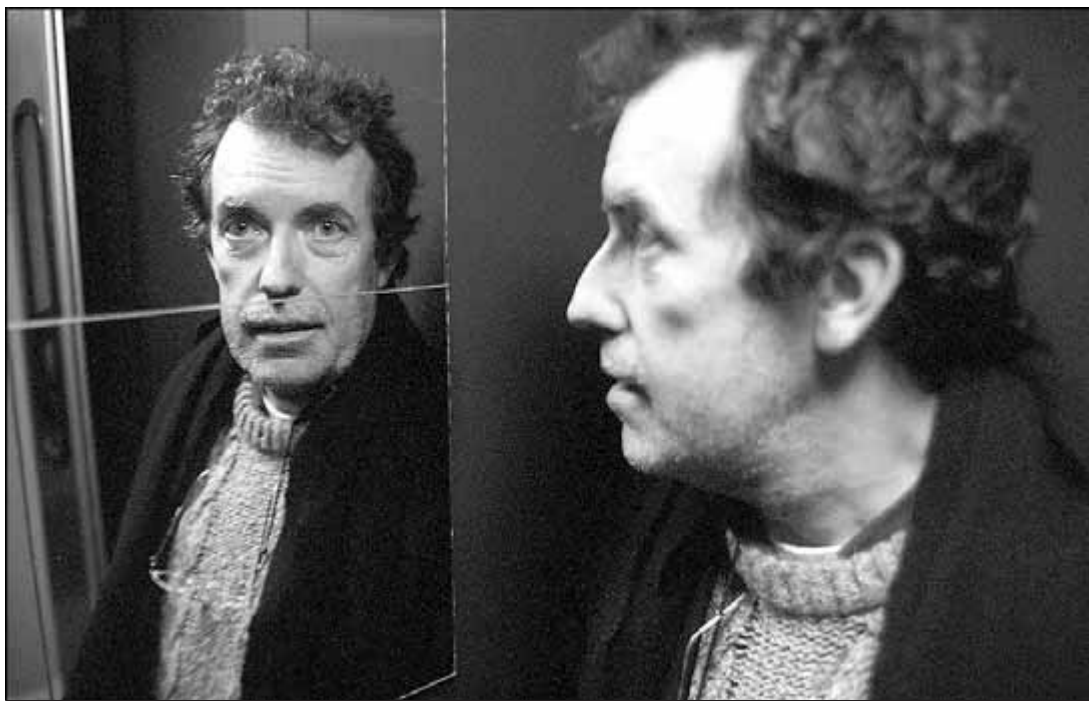
CARLES MIRÓ

NARRATIVA

Miquel de Palol, *Les concessions*. COLUMNA. Barcelona, 2004.

No es pot despatxar de qualsevol manera que un escriptor del pes indiscutible de Miquel de Palol (Barcelona, 1953) tingui la percepció, recentment expressada en una entrevista (AVUI 4-3-04), que obres seves, com ara *El Troiacord*, fruit d'una gran ambició literària, no s'han entès i ni tan sols s'han llegit. La seva situació es podria comparar a la del director de cinema que sent com els espectadors que surten de la sala diuen la frase fatal: "La pel·lícula està bé, però per mi li sobra mitja hora". La decepció de l'autor, que ha esmerçat tants esforços en una obra de gran abast, és inevitable. En aquest context crític, *Les conces-*

sions se'ns presenta com una novel·la que va a la recerca d'un lector, que els llibres anteriors de Palol no han trobat. El títol no pot ser més clar. També la humorada de redactar una contracoberta que no descriu en absolut el contingut del llibre. Entre altres coses, s'hi diu que *Les concessions* és un llibre "homenatge a la gent corrent, honesta i ben intencionada que s'esforça per viure dignament i en pau"; doncs bé: bona part dels personatges d'aquesta novel·la són uns gàngsters que apallissen i assassinen a qui els ve bé. La broma no s'acaba en la contracoberta. A les pàgines 224-227 Palol fa aparèixer, amb l'únic objectiu de ridiculitzar-lo, un crític literari, que no té res a veure amb la història que s'explica, i el pinta com un individu perplex, ignorant i cagadubtes, que té unes dificultats terribles per desxifrar un menú barat i que pateix molt per haver d'elegir entre tres plats ("hi ha massa cosa per

MIQUEL DE PALOL HA PUBLICAT LA NOVEL·LA 'LES CONCESSIONS'

triar, no ho sé", diu). Les ganes de jugar de Palol són evidents: hi ha una escena de crema de llibres en què, a part de llibres de Ray Bradbury i Josep Pla (*Historia de la Segunda República*), es cremen *Les concessions* (va molt més enllà que Cervantes, doncs, que al Quixot salvava de la crema, amb moltes reserves, un llibre seu, *La Galatea*); una sèrie de capítols (des del XVII fins al XXVIII) comencen cada un amb una de les lletres del nom de l'autor (el XVII comença amb la M, el XVIII amb la I, etcètera); el títol de cinc capítols apareix

en negreta a l'índex, i en cada un d'aquests capítols es descriu una orgia, de manera que amb tots cinc es podria formar una novel·la porno -qui vagi amb moltes presses ja ho sap.

Les concessions és una història de bandes mafioses, de sang i fetge, amenitzada amb diàlegs durs i amb escenes sexuals molt detallades. Palol no se centra en qüestions policials, ni sabem gaire com es guanyen els diners aquests gàngsters que situa a Gràcia, sinó en la manera com es relacionen els personatges entre ells (que gairebé equival a dir en la manera com es barallen). També és la història del matrimoni, que no és precisament una parella idíl·lica, que porta el bar on es reuneixen els mafiosos. Entrelaçades amb les anteriors, tenim la història de la iniciació d'uns adolescents, en Xavi i sobretot en Milo, que estan a punt d'entrar en un món adult que sembla dividit en només dos grups: el dels criminals despietats i el de les víctimes. El paper de les dones és principalment el d'incitar a la violència els mascles i el de servir-los de joguina sexual.

En la iniciació d'en Milo, hi té un paper central en Porfi (Porfiri, com el filòsof neoplatònic). En Porfi és el savi a qui tothom pren per boig, que fa discursos al bar a gent que no el pot entendre, que es belluga lliurement entre facinerosos, que té una recepta pròpia per fer miracles i que coneix l'accés a una mena de ciutat subterrània. En Porfi és òbviament l'*alter ego* de l'autor. Quan en Porfi dictamina que a Catalunya "no hi ha ciència, no hi ha tecnologia, falten idees ordenadores de conjunt", les paraules podrien ser d'un article d'opinió de Palol. L'escepticisme social, l'aristocràtic intel·lectual són punts que comparteixen el personatge i l'autor. També el fet de mantenir una posició política diguem-ne d'esquerres i de ser alhora radicalment escèptic en qüestions socials; en paraules d'en Porfi: "Que jo cregui que els capitalistes són uns lladres i que els beneficis s'haurien de repartir amb justícia no vol dir que també no [sic] cregui que els obrers són uns cabrons".

El llibre està escrit en un llenguatge accessible, que prima la frase curta i evita -menys en els discursos, breus, que engega en Porfi- els referents cultes. La intenció d'anar a buscar el lector amb un producte que potser es vol acostar a les novel·les d'un Ferran Torrent és evident. Va en contra d'aquesta intenció el fet que de tant en tant, tot i l'absència d'hipotaxis, predomini el desordre expositiu. És el cas -no pas únic- d'aquestes tres línies: "Per una pura qüestió de probabilitats, a en Milo li és força més fàcil topar-se amb el Porfi, i de vegades per desgràcia, perquè quan hi són tots tres no s'hi acaba de trobar còmode, també és habitual que s'hi afegeixi en Xavi". Van a favor de la novel·la l'agilitat narrativa, els canvis de punt de vista i la desimboltura -també la lèxica- amb què Palol maneja el diàleg, però el perjudica una certa incúria, que li permet escriure: *bòveda*, *tatxar* (en el sentit del castellà *tachar*), *encalat* (en el sentit del castellà *encalado*), etcètera. Aquests descuits no són negligibles, perquè n'arriben a sortir frases del tot inviables, com ara: "De les dues o tres primeres converses que vam tenir se'n despenia que la meva situació seria desfogada", on no es tracta de cap desfogament sinó d'allò que en castellà se'n diria una *situación desahogada*.

NOVEL·LA REALISTA

Cal valorar en la seva justa mesura aquesta aportació de Palol a la novel·la realista. Ja sabem que el seu autor no es creu que les seves obres anteriors (especialment *El Jardí dels Set Crepuscles* i *El Troiacord*) siguin "vàcua faramalla simbòlica", com insinua en la contracoberta (ja hem dit que la contracoberta és broma). El que no podem saber és com evolucionarà l'obra d'aquest autor d'ara endavant i si estem davant d'"un punt d'inflexió" o d'un simple parèntesi. Sigui com sigui, l'esforç d'acostar-se al lector corrent de novel·les, de no abandonar-lo a productes elaborats amb menys coneixements i que es resolen concedint un escàs gruix moral als personatges, mereix, sens dubte, una resposta del públic.

El pes dels mots

ORIOI IZQUIERDO

LLIBRES RECUPERATS

Comediants, Lluís Llach, Francesc Burguet i Ardiaca, *El pes dels morts*. ROSABLAU. Balaguer, 1986.

El volum té un format no gens estrany en els llibres de poesia: 12 centímetres d'ample per 16,5 centímetres d'alçada. A la coberta, de cartret netejat de color blanc molt lleugerament trencat, entre el nom de l'obra, una paraula per línia, i els dels tres autors, a penes una il·lustració: esquitxos de tinta en violeta i magenta insinuen a l'esquerra una figura potser calligràfica, potser humana, potser una creu. El lloc és en blanc i a la contracoberta només hi ha, a la meitat inferior, el logotip i el nom de l'editor, Rosablau Edicions, les dues parts del nom amb els colors invertits. La portada interior precisa la responsabilitat de cada autor: els dibuixos (els dibuixos i el poema visual, concreta encara més la menció de *copyright* a la pàgina següent, la de crèdits) són de Comediants, la música de Lluís Llach i els poemes de Francesc Burguet i Ardiaca. També, que Rosablau Edicions té la seu a Balaguer.

Gireu la portadella que repeiteix el títol de l'obra i entreveu lleument un text dessota una il·lustració impresa en paper vegetal -"Diamant Extra" es pot llegir glaçat al peu del full-. El dibuix és una estampa que recorda el teatre d'ombres: quatre persones amb paraigua i una dama amb dalla desfilen en processó per entre làpides, oms i àlbers. Darrere, el text, quatre versos en versals i versaletes, té aspecte d'endrega i suggereix més que no diu: "Dolors estimadíssima / el somni de la nostra Genoveva / la vida i la mort, i l'amor / l'amort, ninoni, el nostre mar".

A la pàgina següent, un poema. "Si el pas del temps és un plaer tan amarg" fa el primer vers, compost com tots els versos d'encapçalament en caixa alta. La pàgina du el foli en romanes, VII, i és a partir d'aquí que els fulls -no les pàgines- són numerats, sempre en xifres romanes, fins a arribar a la XL, que com totes cau a la dreta. Després, la *Taula* reproduïx els primers versos i remet a les pàgines corresponents. Al penúltim full, abans de la darrera blanca de respecte, el colofó detalla que el llibre es va imprimir el 10 de setembre del 1986, "dia en què, segons la tradició, es pastaven uns panets petits als quals s'atribuïa la propietat de guarir del mal de

la mort". Però a continuació no trobareu la recepta de panets tan cobejables sinó el número de l'exemplar que teniu a les mans -en aquest cas el 437- dels 500 de què consta l'edició.

Al full que correspon a la pàgina 9 comença el poema visual anunciat a la pàgina de crèdits. Sota el paper vegetal, un poema el penúltim vers del qual escriu tres vegades; aquí, la paraula *res*, en caixa alta i lletres violeta. Més endavant, a la pàgina 14, sobre un poema que diu "em fuig la vida", la paraula sembla fugir cap al lector, creixent, ja no es pot llegir sencera. De fet, després, a la 23, de tant que se'ns ha aproximat ja no se'n pot llegir ni la E, que ara muda a malva. A la 29, el mot comença a retornar al full, però alguna cosa hi ha canviat. Ho veurem clar a la 34, on llegim les mateixes lletres, definitivament malva, dir *ser*. Sobre l'últim poema, *Hem perdut el sentit de tots els signes*, al full 39, un darrer dibuix, sobre un terra groc, un vent d'arbres grocs, malva i vermells, vinclant-se cap a l'esquerra.

I la música? El full XIX, altra vegada de paper vegetal, prop de mig camí, presenta una tonada en deu compassos i onze acords, tal vegada per cantar els quatre versos que el full vela i desvela.